

Deelrapportage

Annual Policy Report 2009

Ontwikkelingen in het
Nederlandse migratie- en asielbeleid naar
aanleiding van de follow-up methode

December 2009

Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND),

Stafdirectie Uitvoeringsbeleid (SUB),

IND Informatie- en Analysecentrum (INDIAC),

Nederlands nationaal contactpunt voor het Europees Migratienetwerk (EMN)

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave¹	2
3. Specifieke ontwikkelingen op het gebied van migratie en asiel	3
Inleiding	3
3.1. Toezicht op en monitoring van immigratie	5
3.1.1. Europese Pact Immigratie en Asiel	5
3.2. Vluchtelingenbescherming en asiel	10
3.2.1. Europese Pact Immigratie en Asiel	10
3.3. Alleenstaande minderjarige vreemdelingen (en andere kwetsbare groepen)	11
3.3.1. Europese Pact Immigratie en Asiel	11
3.4. Economische migratie	11
3.4.1. Europese Pact Immigratie en Asiel	11
3.5. Gezinsshereniging	12
3.5.1. Europese Pact Immigratie en Asiel	12
3.6. Overige legale migratie	14
3.6.1. Europese Pact Immigratie en Asiel	14
3.7. Integratie	14
3.7.1. Europese Pact Immigratie en Asiel	14
3.8. Staatsburgerschap en naturalisatie	17
3.8.1. Europese Pact Immigratie en Asiel	17
3.9. Illegale immigratie	17
3.9.1. Europese Pact Immigratie en Asiel	17
3.10. Maatregelen tegen mensenhandel	18
3.10.1. Europese Pact Immigratie en Asiel	18
3.11. Terugkeer	18
3.11.1. Europese Pact Immigratie en Asiel	18
3.12. Externe betrekkingen / algehele aanpak	20
3.12.1. Europese Pact Immigratie en Asiel	20
Bibliografie	22
Kamerstukken Eerste en Tweede kamer	22

---

¹ Deze deelrapportage vormt feitelijk het hoofdstuk 3 van het complete Annual Policy Report 2009 dat begin 2010 zal verschijnen.

3. Specifieke ontwikkelingen op het gebied van migratie en asiel

Inleiding

Het Europees pact inzake immigratie en asiel is aangenomen door de Europese Raad van 15 en 16 oktober 2008.²

In dit pact gaat de Europese Raad vijf essentiële engagementen aan, die verder zullen worden ontwikkeld in het zogenaamde Stockholm Programma. In dit Stockholm Programma worden de uitgangspunten van de EU op het gebied van vrijheid van de burger, veiligheid, justitie, asiel en migratie voor de komende vijf jaar vastgelegd.

De vijf essentiële engagementen (kort samengevat) zijn;

- legale immigratie organiseren;
- illegale immigratie bestrijden;
- de doeltreffendheid van de buitengrenscontroles verbeteren;
- een Europa van het asiel tot stand brengen;
- een alomvattend partnerschap met landen van herkomst en doorreis tot stand brengen;

Bij het aannemen van het pact heeft de Europese Raad besloten jaarlijks een debat te houden over de voortgang van het asiel- en migratiebeleid. Via dit jaarlijkse debat kan de Europese Raad toezicht houden op de uitvoering door de Europese Unie en de lidstaten van het pact (follow-up methode)³.

Met betrekking tot dit debat heeft de Europese Raad in het pact zelf:

- de Commissie verzocht de Raad elk jaar een verslag voor te leggen dat gebaseerd is op de bijdragen van de lidstaten en, indien nodig, vergezeld gaat van voorstellen en aanbevelingen over de uitvoering, door de Unie en haar lidstaten, van dit pact en van meerjarenprogramma dat volgt op het Haags programma;
- verklaard dat dankzij dit debat de Europese Raad op de hoogte kan blijven van de belangrijkste initiatieven die elke lidstaat ontplooit bij de uitvoering van zijn immigratie en asielbeleid.

Gelet op de aard van het jaarlijks verslag, zoals beschreven in het pact, zal dit verslag van de Commissie bestaan uit twee delen namelijk een kort samenvattend politiek verslag, waarin de nadruk wordt gelegd op de belangrijkste ontwikkelingen tijdens de verslagperiode en de belangrijkste geplande ontwikkelingen zowel op het niveau van de EU als op dat van de lidstaten, en op de aanbevelingen van de Commissie. In Nederland zal de Directie Migratiebeleid dit politieke verslag verzorgen.

---

² Conclusies van het voorzitterschap, document nr. 14368/08. Het pact zelf is opgenomen in document nr. 13440/08.

³ Mededeling van de Commissie aan de Raad en het Europees parlement. Follow-up methode voor de controle van de uitvoering van het Europees pact inzake immigratie en asiel. COM (2009) 266 definitief.

Het tweede deel bestaat uit een langer en meer gedetailleerd verslag, waarin voor elk van de engagementen uit het pact de voornaamste ondernomen acties en de belangrijkste geplande ontwikkelingen op het niveau van de EU en op het niveau van de lidstaten worden opgenomen.

Als informatiebron voor dit langere en meer gedetailleerde verslag heeft de Commissie besloten de jaarlijkse beleidsrapportages (Annual Policy Report) van de betrokken nationale contactpunten van het Europees Migratienetwerk (EMN) aan te wijzen. De lidstaten kunnen vervolgens voor het feitelijke verslag verwijzen naar het Annual Policy Report. In de hierna volgende deelrapportage zijn voor elk van de engagementen uit het pact de voornaamste acties en de belangrijkste geplande ontwikkelingen in Nederland opgenomen.

3.1. Toezicht op en monitoring van immigratie

3.1.1. Europese Pact Immigratie en Asiel

De relevante engagementen in het Pact voor dit onderdeel betreffen:

Engagement II(c) erop toezien dat er geen risico op illegale immigratie ontstaat

Het bestrijden van illegale immigratie is een van de vijf essentiële engagementen die de Europese Raad is aangegaan. In 2009 heeft Nederland een bijdrage geleverd aan de intensivering van de samenwerking tussen de lidstaten in FRONTEX-verband. Grenswachters van de Koninklijke Marechaussee (KMar) en Zeehavenpolitie Rotterdam-Rijnmond (ZHP) hebben deelgenomen aan verschillende gezamenlijke operaties. Ook heeft de KMar voor FRONTEX opleidingen gefaciliteerd op het gebied van documentanalyse en het terugkeerbeleid. De Dienst Terugkeer & Vertrek (DT&V) heeft meerdere malen het initiatief genomen voor gezamenlijke Europese terugkeervluchten naar derde landen. Naast bijdragen in personele zin, heeft Nederland ook in materiële zin capaciteit vrijgemaakt. Zo zijn er technische instrumenten voor documentcontroles ter beschikking gesteld voor gebruik tijdens FRONTEX-operaties. Tevens heeft de KMar een 'Rigid Hull Inflatable Boat' (RHIB) ingezet in de territoriale wateren van Griekenland tijdens de FRONTEX-operatie Poseidon 2009. Verder heeft Nederland verschillende initiatieven aan de Raad van Bestuur van FRONTEX voorgelegd. Het betreft o.a. voorstellen om de voorbereiding/implementatie/evaluatie van gezamenlijke operaties gestructureerder en uniformer vorm te geven. Andere aspecten waarvoor Nederland heeft gepleit zijn o.a. een mechanisme voor de melding van incidenten en trainingen voor grenswachters op het gebied van asielrecht/mensenrechten. Deze voorstellen zijn overgenomen in respectievelijk het (concept-) Stockholm programma en het werkprogramma voor FRONTEX in 2010.

Ter bestrijding van illegale immigratie onderhoudt Nederland reeds enkele jaren een actief netwerk van Immigration Liaison Officers (ILO's) in de belangrijkste landen van herkomst en transit landen. Aanvankelijk was de aandacht primair gericht op het voorkómen van de inreis in Nederland van niet- of onjuist gedocumenteerden en betroffen de werkzaamheden vooral het adviseren van luchtvaartmaatschappijen op locatie. Het takenpakket heeft zich echter in de loop der tijd verder ontwikkeld. Zo wordt over steeds meer uiteenlopende onderwerpen, die verband houden met migratie, informatie verzameld, worden diverse partijen getraind op het gebied van documenten en Schengenregelgeving, en behoort het faciliteren en onderzoeken van mogelijkheden rond terugkeer inmiddels tot de kerntaken van de ILO. Bovendien wordt geparticipeerd in EU-projecten.

De Europese Raad benadrukt in het kader van dit engagement dat illegale immigranten die zich bevinden op het grondgebied van de Lidstaat dat grondgebied moeten verlaten. In dat kader kan worden opgemerkt dat in Nederland de Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V) sinds 1 januari 2007 verantwoordelijk is voor de terugkeer en het vertrek van vreemdelingen die niet in Nederland mogen blijven. De (DT&V) is een taakorganisatie van het ministerie van Justitie.

De DT&V richt zich op de volgende doelgroepen:

- illegale vreemdelingen die zijn aangehouden in het kader van het binnenlands (mobiel) toezicht en vreemdelingen aan wie de toegang is geweigerd in het kader van de grensbewaking;
- uitgeprocedeerde asielzoekers die het land moeten verlaten.

De DT&V regisseert het daadwerkelijke vertrek van vreemdelingen die geen recht hebben op verblijf in Nederland.⁴

---

⁴ Dienst Terugkeer & vertrek. Op 16 november 2009 ontleend aan www.dienstterugkeerenvertrek.nl

Engagement II(h) bewerkstelligen dat een verwijderingsbesluit van een lidstaat overal op het grondgebied van de Europese Unie uitvoerbaar is

De Europese Raad hecht er aan te bewerkstelligen dat een verwijderingsbesluit van een lidstaat overal op het grondgebied van de Europese Unie uitvoerbaar is.

In dit verband kan worden opgemerkt dat in Nederland de richtlijn 2001/40/EG betreffende de onderlinge erkenning van verwijderingsbesluiten al in 2002 is geïmplementeerd door middel van bestaande regelgeving.⁵

Nederland kent geen afzonderlijk verwijderingsbesluit en neemt evenmin actie om tot invoering van een dergelijk besluit te komen. In het wettelijk stelsel van de Vreemdelingenwet (Vw) is de bevoegdheid tot uitzetting steeds het gevolg van de beslissing de vreemdeling geen rechtmatige verblijf te verlenen (artikel 27, 45, 61, 62 en 63 VW). In artikel 6 van de Richtlijn 2008/115/EG van 16 december 2008 (de terugkeerrichtlijn) is bepaald dat de richtlijn lidstaten niet belet een dergelijke werkwijze te volgen.

Overeenkomstig het doel en de strekking van de hier voor genoemde richtlijn kan Nederland op grond van bepalingen in de Vreemdelingenwet tot verwijdering overgaan van die vreemdeling, voor wie een verwijderingsbesluit door een andere lidstaat is genomen en die zich bevindt op Nederlands gebied. Nederland dient daarbij wel eerst vast te stellen dat de nationale regelgeving niet aan de uitvoering van een door een andere lidstaat genomen verwijderingsbesluit in de weg staat.

Volgens staand Nederlands beleid wordt een in het Schengeninformatiesysteem (SIS) gesignaleerde vreemdeling, voor wie door een andere lidstaat een verwijderingsbesluit is genomen en die in het kader van grensbewaking wordt aangetroffen, in beginsel de toegang geweigerd op grond van artikel 13, juncto artikel 5, eerste lid, aanhef en onder d, van de Schengengrenscodex (SGC). Voordat tot toegangswijgering wordt overgegaan wordt met de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) contact opgenomen als de vreemdeling kenbaar maakt asiel te willen aanvragen, of als hij of zij onderdaan van de EU, EER of Zwitserland is of stelt te zijn.

Een in het SIS gesignaleerde vreemdeling kan ook in het kader van binnenlands vreemdelingtoezicht worden aangetroffen. Hij of zij wordt in dat geval overgebracht naar een politiebureau of een brigade van de KMar, waarna de vreemdeling in beginsel uit Nederland wordt verwijderd

Indien de in het SIS gesignaleerde vreemdeling in het bezit is van een verblijfsvergunning voor Nederland of een van de andere Schengenlanden, dan wel een aanvraag tot verblijf indient of heeft ingediend, dan wel een verblijfsvergunning wil verlengen, geldt de verplichting ex artikel 25 van de Schengen Uitvoeringsovereenkomst (SUO) om overleg te plegen met de signalerende Lidstaat.

In de huidige Nederlandse praktijk volgt een signalering in het Schengeninformatiesysteem (SIS) door Nederland pas na een succesvolle verwijdering van een vreemdeling uit Nederland, dit wil zeggen na de feitelijke handeling. Exacte aantallen over het jaar 2009 zijn (nog) niet voorhanden.

In 2009 zijn voorbereidingen getroffen voor de implementatie van de eerdergenoemde Richtlijn 2008/115/EG⁶ (terugkeerrichtlijn) over gemeenschappelijke normen en procedures in de lidstaten voor de terugkeer van onderdanen van derde landen die illegaal op hun grondgebied verblijven. Deze richtlijn is op 16 december 2008 tot stand gekomen en dient uiterlijk 24 december 2010 te zijn geïmplementeerd. Daarbij is een tweetal in Nederland nieuw in te voeren besluiten van belang. Het terugkeerbesluit (conform artikel 6 van de Richtlijn). Het terugkeerbesluit is de administratieve of rechterlijke beslissing of handeling waarbij wordt vastgesteld dat het verblijf van een onderdaan van een derde land illegaal is of dit illegaal wordt verklaard en een terugkeerverplichting wordt opgelegd of vastgesteld. Artikel 11 van de terugkeerrichtlijn omvat het inreisverbod. Het inreisverbod is, volgens de richtlijn, een administratieve of rechterlijke beslissing of handeling waarbij de betrokkene de toegang tot en het

---

⁵ Implementatie richtlijn 2001/40/EG betreffende de onderlinge erkenning van verwijderingsbesluiten, *Stcrt.* 25 oktober 2002, nr. 206 p. 10

⁶ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:348:0098:0107:NL:PDF>

verblijf op het grondgebied van de lidstaten voor een bepaalde termijn wordt verboden, samen met een terugkeerbesluit.

Bezien wordt op welke wijze registratie hiervan zal plaatsvinden.

Engagement III(a) doeltreffender controle van de buitengrenzen te land ter zee en in de lucht

Een ander belangrijk engagement op het gebied van toezicht op migratie en het monitoren van migratie waar de Europese Raad zich aan heeft gecommitteerd betreft de doeltreffendheid van de controle van de buitengrenzen. Concrete actie op dit gebied in 2009 betreft onder andere bijscholing van KMar-personeel over de Schengengrenscore.

Het grenstoezicht wordt in Nederland uitgevoerd door de KMar en Zeehavenpolitie Rotterdam-Rijnmond (ZHP). Een goede opleiding en het actueel houden van het kennisniveau van het personeel belast met de grenstoezichtstaak draagt bij aan doeltreffendheid van de controle aan de buitengrenzen.

In 2009 heeft een extra inhaalslag plaatsgevonden specifiek over de Schengengrenscore, waarbij al het uitvoerend personeel van de KMar een bijscholing heeft gekregen over de Schengen wet- en regelgeving gerelateerd aan buitengrenscore.

In de algemene basisopleiding van het personeel van de KMar dat wordt ingezet in het grenstoezicht (de opleiding tot opsporingsambtenaar) worden de aspecten van de Vreemdelingenwetgeving (waaronder grenscore en grensbewaking) in verschillende modules aangeboden. Dit vormt een vast en verplicht onderdeel van de opleiding.

Naast deze basisopleiding bestaat er een opleiding speciaal gericht op de coördinatoren/teamleiders van de verschillende brigades. In deze opleiding wordt een verdiepingslag gemaakt o.a. op het gebied van inbewaringstelling, rechtsmiddelen wetgeving etc.. Ook worden er meerdere opleidingen op het gebied van documentenkennis en losse modules grenstoezicht (buiten de basisopleiding) aangeboden.

Separaat worden ook in 2009 regelmatig op de nationale luchthaven Schiphol aparte theoriemomenten ingepland voor het personeel van de Brigade Grensbewaking. In die theoriemomenten worden actuele en belangrijke onderwerpen behandeld die specifiek betrekking hebben op de grens. Enkele van die theoriemomenten hebben in het teken gestaan van 'Bijscholing Schengengrenscore'. Deze opleidingen worden geregeld en georganiseerd door een speciaal daarvoor opgezette afdeling.

Het Expertise Centrum Identiteitsfraude & Documenten (ECID) van de KMar heeft dit jaar in verschillende derde landen trainingen verzorgd gericht op het voorkomen van illegale immigratie.

Binnen de Rotterdamse zeehaven is dit jaar door de ZHP geïnvesteerd in het verbeteren van de kwaliteit van het grenstoezicht. Aan grenswachters is een opfriscursus Schengengrenscore aangeboden. Verder zijn werkprocedures tegen het licht gehouden en waar nodig geactualiseerd.

In 2009 is het in 2008 opgerichte HVT (Havengerelateerd Vreemdelingen Toezicht) verder uitgewerkt door personeel voor deze specifieke taak op te leiden. Het HVT dat door de ZHP wordt uitgevoerd is een vorm van aan grenstoezicht gerelateerd vreemdelingentoezicht dat plaatsvindt in en rond de havens en de kustlijn binnen het competentiegebied van de ZHP

Doel van dit HVT is om, in aanvulling aan het grenstoezicht op de ambulante doorlaatpost, illegale migratie (en grensoverschrijdende criminaliteit) in een zo vroeg mogelijk stadium tegen te gaan. HVT geschiedt op basis van projectmatige aanpak en op basis van risicosturing.

Door HVT te laten uitvoeren door flexibel inzetbare teams kan maximaal worden bijgedragen aan het verbeteren van de informatiepositie van specifieke vervoersegmenten (recreatievaart, visserij, cruiseschepen).

Engagement III(b) afgifte van biometrische visa, intensivering van de samenwerking tussen de consulaten van de lidstaten, gemeenschappelijke consulaire diensten wat betreft visa

De Europese Raad hecht er belang aan dat de voorwaarden voor de afgifte van visa aan personen buiten de EU bijdragen aan het geïntegreerde management van de buitengrenscore.

De Europese Unie wil bij de geleidelijke totstandbrenging van een ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid het vrije verkeer van personen en een hoog niveau van veiligheid waarborgen. In dit

verband is de hoogste voorrang gegeven aan de ontwikkeling en het opzetten van een systeem voor de uitwisseling van visumgegevens tussen de lidstaten, het EU-visum informatiesysteem (EU-VIS). Dit systeem vormt een van de voornaamste initiatieven in het kader van het stabiliteits- en veiligheidsbeleid van de Unie.

In verband met de eerder geplande uitrol van 21 december 2009 hebben niet alleen de verschillende posten van het ministerie van Buitenlandse Zaken, maar ook de overige visumautoriteiten KMar, ZHP en de IND in 2009 de nodige (technische) voorbereidingen getroffen om deze uitrol mogelijk te maken. Het ministerie van Buitenlandse Zaken is al bijna gereed met de uitrol van apparatuur wereldwijd en het Nederlandse visum informatiesysteem (N-VIS) is al voorbereid op EU-VIS. Deze versie van het N-VIS zal begin volgend jaar in productie worden gebracht. Naar verwachting zullen ook de overige Nederlandse visumautoriteiten de benodigde voorbereidingen voor de uitrol van EU-VIS begin 2010 kunnen afronden. Zoals het er nu naar uitziet zal de uitrol van EU-VIS in december 2010 plaatsvinden.

Eventuele beleidswijzigingen die met EU-VIS samenhangen, zullen pas worden doorgevoerd wanneer de uitrol van EU-VIS zal plaatsvinden. Dit zal niet meer in 2009 gebeuren. EU-VIS is immers uitgesteld tot december 2010. Omdat de VIS-Verordening (Vo. 767/2008/EG) en de bijbehorende wijziging van de gemeenschappelijke visuminstructie (GVI) (Vo. 390/2009/EG), die de juridische basis voor EU-VIS vormen, rechtstreekse werking hebben, zijn geen grote wijzigingen van de regelgeving voorzien. De huidige procedure met betrekking tot visa kort verblijf is neergelegd in de GVI, dus bevatten de Nederlandse Vreemdelingenwet en het Vreemdelingenbesluit vrijwel geen bepalingen met betrekking tot kort verblijf.

Engagement III(d) solidariteit met lidstaten die te kampen hebben met een onevenredig grote stroom migranten

De activiteiten die in dit verband in 2009 door Nederland zijn uitgevoerd hebben alleen betrekking op solidariteit met lidstaten waarvan het nationale asielstelsel specifiek en onevenredig onder druk staat. Hierop zal nader ingegaan worden in paragraaf 3.2 waar engagement IV(c) wordt behandeld (solidariteit met lidstaten waarvan het nationale asielstelsel specifiek en onevenredig onder druk staat).

Engagement III(e) inzet van moderne technologische middelen bij beheer van de buitengrenzen

Op 13 juli 2009 is het kaderdocument Grenstoezicht⁷ aan de Tweede Kamer aangeboden. In dit document is op hoofdlijnen een visie op het grenstoezicht uitgewerkt. Ook is hierin aangekondigd dat er een Programma Vernieuwing Grensmanagement is opgesteld waarin het ministerie van Justitie, KMar, IND, Douane, de luchthaven Schiphol en de luchtvaartmaatschappij KLM proberen te komen tot een slimmere, snellere, en betere grenscontrole. In het kaderdocument Grenstoezicht worden maatregelen voor de middellange en lange termijn voorgesteld. Daarbij wordt gebruik gemaakt van technologie en geïntegreerde risico-inventarisaties en -analyses.

Sinds het rapport van de Algemene Rekenkamer in 2005 over *Het gebruik van grenscontroles bij terrorismebestrijding*⁸ is fors geïnvesteerd in het grenstoezicht, onder meer door het uitvoeren van het plan van aanpak verbetering grenscontroles, zo meldt het kaderdocument Grenstoezicht.

Voor de komende jaren is het volgens het kabinet van belang dat in het grenstoezicht sprake is van een goede balans tussen enerzijds het controle- en veiligheidsbelang en anderzijds het economisch belang van Nederland bij een vlotte en klantgerichte afhandeling van personen- en goederenstromen. Het vinden en behouden van de juiste balans ziet het kabinet als zijn belangrijkste uitdaging.

Binnen het Programma Vernieuwing Grensmanagement (VGM) zal uitvoering worden gegeven aan vier projecten:

Passenger Related Data Exchange (Project PARDEX)

---

⁷ Kamerstukken II 2008/09, 30315, nr.8 (Brief en bijlagen)

⁸ Kamerstukken II 2005/06, 30315, nrs. 1-2

Het project PARDEX heeft als doelstelling gezamenlijk voorstellen te ontwikkelen waardoor de bij het project betrokken organisaties in staat zijn om in onderlinge samenwerking sneller, slimmer en beter passagiergerelateerde informatie te verzamelen, te analyseren en te verspreiden, om zo de veiligheid en mobiliteit in en rond het passagiersverkeer te vergroten. De verzamelde informatie, afkomstig van verschillende diensten, moet leiden tot een eenduidig beeld van personen die Nederland inreizen op basis waarvan profiling van personen kan plaatsvinden.

Advanced Passenger Information (Project API)

Het project API is een pilot voor het gebruik van Advanced Passenger Information. Het gaat hier om implementatie van Richtlijn 2004/82/EG, betreffende de verplichting voor vervoerders om passagiersgegevens door te geven. Het is de bedoeling dat in het najaar van 2009 wordt gestart met de pilot.

Automatische Grenspassage (Project No-Q)

Het project No-Q heeft als doel het realiseren van een snel en integer concept voor automatische grenspassage. Het belangrijkste doel is om in 2010 aan EU-onderdanen (inclusief Zwitserland) die het Schengengebied via Schiphol verlaten de mogelijkheid te bieden om zelf, geholpen door innovatieve ICT-oplossingen, de grenspassage te verzorgen zonder actieve tussenkomst van een ambtenaar belast met grensbewaking. Hierbij zal gebruik worden gemaakt van biometrie. Vooraf zal worden onderzocht welke vorm van biometrie, of combinatie van biometrievormen, voldoende betrouwbaar is voor automatische grenspassage.

Registered Travellers Programs

In het kader van grensmanagement is het van belang dat de grensbewakingsautoriteiten in een zo vroeg mogelijk stadium beschikken over passagiersinformatie. Eén van de manieren om dat te bereiken is door het creëren van bekende reizigersgroepen, bijvoorbeeld zakelijke reizigers die frequent heen en weer reizen tussen bepaalde bestemmingen. Door middel van een registratie op basis van persoonsgegevens en een biometrische kenmerk en een antecedentenonderzoek kunnen zij deelnemen aan een programma op basis waarvan zijn geautomatiseerd de grens kunnen passeren.

In april 2009 is een pilot genaamd FLUX van start gegaan. Deze pilot voorziet in een (deels) geautomatiseerde grenscontrole voor Nederlandse en Amerikaanse onderdanen. Passagiers met de Nederlandse nationaliteit die lid zijn van het service programma Privium, van de luchthaven Schiphol, kunnen lid worden van het Amerikaanse programma Global Entry. Andersom bestaan dezelfde mogelijkheden voor Amerikanen. Deze programma's bieden reizigers exclusieve faciliteiten om het reizen te vergemakkelijken, waaronder automatische grenspassage. Nieuwe leden worden uitgebreid gescreend en er wordt gebruik gemaakt van de irisscan (Nederland) en vingerafdrukken (de VS). Daarna hoeven de passagiers niet meer in de rij te staan voor de grenscontrole op Schiphol en op twintig internationale luchthavens in de VS.⁹

De Nederlandse regering heeft in de brief met bijlage van 13 juli 2009 aan de Tweede Kamer¹⁰ aangegeven dat de vier hierboven beschreven projecten zullen worden ontwikkeld en uitgewerkt in samenhang met de Europese initiatieven op het gebied van het buitengrensbeheer en het verzamelen van persoonsgegevens.

Engagement III(f) intensiveren van de samenwerking met de landen van herkomst en doorreis om de controle aan de buitengrenzen te verscherpen

Zoals al is opgemerkt in paragraaf 3.1.1. zijn door de IND Immigration Liaison Officers (ILO's) geplaatst in een aantal belangrijke landen van herkomst en –transit. ILO's dragen bij aan de intensivering van de samenwerking met de landen van plaatsing zoals o.m. Syrië, China, Zuid Afrika en Kenia, alsook met naburige landen.

In het kader van de preventietaken van de ILO's worden trainingen verzorgd op het gebied van documenten en op het gebied van (Schengen-)regelgeving aan onder meer immigratiediensten,

---

⁹ <https://www.flux-alliance.eu/nl/home/>

¹⁰ *Kamerstukken II* 2008/09, 30315, nr.8 (Brief en bijlagen)

personeel van luchtvaartmaatschappijen en luchthavenpersoneel. Deze trainingen worden regelmatig verzorgd in samenwerking met liaisons uit andere landen.

Door het opbouwen van een relevant netwerk op het gebied van migratie in de regio van plaatsing, wordt verdere samenwerking gestimuleerd. In dit kader nemen ILO's deel aan internationale vergaderingen en conferenties en werken zij vaak samen in een internationaal team van liaisons van onder meer EU-lidstaten, Canada en de Verenigde Staten van Amerika. Ook niet-gouvernementele organisaties, zoals bijvoorbeeld de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) zijn in dit verband belangrijke gesprekspartners.

Eind juni 2009 is in Ghana een contract ondertekend tussen de Ghanese Immigratiedienst en de Nederlandse Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND). In dit contract is ondermeer vastgelegd dat gedurende de komende twee jaar in totaal 150 Liberiaanse grensbewakingsambtenaren op de "training school and academy" in Ghana worden getraind. Deze training komt tot stand met financiering door Nederland (Dienst Terugkeer & vertrek (DT&V)) en met ondersteuning van de Verenigde Naties (VN) in Liberia.

Het betreft een samenwerkingsvorm tussen twee West-Afrikaanse landen, gesteund door de VN en Nederland waarbij in de regio immigratieambtenaren door een partnerorganisatie worden opgeleid en getraind.

Meerdere overheidsdiensten op het gebied van migratie en grensbewaking hebben reeds een werkbezoek afgelegd aan Nederland, ondermeer uit Zuid Afrika en Nigeria. Deze bezoeken vinden onder meer plaats in het kader van projecten die tot doel hebben de grensbewaking te versterken of kennis op te doen over de wijze waarop Nederland omgaat met migratie aangelegenheden, zoals reguliere migratie of asielprocedures. Op dit moment lopen naast het al genoemde project in Ghana verdere projecten op het gebied van migratie in onder meer Turkije, Zuid-Afrika en Nigeria.

Tevens worden de mogelijkheden gezien om in Europees verband samen te werken. Een voorbeeld daarvan is de plaatsing van een Nederlandse ILO in Ethiopië, mede namens Duitsland. Deze plaatsing is als project gefinancierd door het Europese Buitengrenzenfonds.

3.2. Vluchtelingenbescherming en asiel

3.2.1. Europese Pact Immigratie en Asiel

De relevante engagementen in het Pact voor dit onderdeel betreffen:

Engagement IV(c) solidariteit met lidstaten waarvan het nationale asielstelsel specifiek en onevenredig onder druk staat

In het voorjaar van 2009 heeft de Staatsecretaris van Justitie juist in dit kader drie zuidelijke lidstaten bezocht die met dit fenomeen te kampen hebben, namelijk Griekenland, Malta en Cyprus. Zij heeft zich daarbij vergewist van de problematiek en de noodzaak tot het tonen van solidariteit benadrukt. Daarnaast heeft zij onderstreept dat door praktische samenwerking tussen de Europese immigratiediensten men een belangrijke bijdrage kan leveren aan deze problematiek.

Als voorbeeld van deze praktische samenwerking in 2009 kunnen de volgende activiteiten worden genoemd.

In het kader van de General Directors Immigration Services Conference (GDISC), een netwerk van hoofddirecteuren van immigratiediensten die gezamenlijk projecten opzetten, is het "interpreters pool project" onder leiding van Nederland uitgevoerd. In dit project wordt door middel van videoconferencing door donor immigratiediensten, schaarse tolken beschikbaar gesteld aan

immigratiediensten die niet kunnen beschikken over die tolken in eigen land. Nederland heeft verder het voortouw genomen in de oprichting van een High Level Working Group Particular pressures in GDISC verband. Daarin zijn een aantal initiatieven ontplooid rond het onderwerp particular pressures¹¹. Ook is in dat kader door Nederland en het Verenigd Koninkrijk een ondersteuningsproject uitgevoerd in Malta. De Maltese immigratieautoriteiten zijn getraind in een aantal uitvoeringsaspecten van het asiel proces. Zo wordt Malta onder meer door Nederlandse experts geassisteerd bij het verlenen van medisch advies, leeftijdsbepaling, taalanalyse, terugkeer en documentenonderzoek. In Cyprus heeft Nederland een project uitgevoerd in het kader van de opvang van asielzoekers en de advisering over de inrichting van een aanmeldprocedure. Met de Griekse autoriteiten zijn ook afspraken gemaakt om te komen tot een project in dit kader.

Engagement IV(e) verzoek aan de lidstaten het personeel dat met de controle aan de buitengrens belast is een opleiding te verstrekken betreffende de rechten en plichten op het vlak van internationale bescherming

In 2009 zijn geen specifieke initiatieven op dit gebied ontplooid. De algemene opleiding van de KMar besteedt ook aandacht aan rechten en plichten op het vlak van internationale bescherming.

3.3. Alleenstaande minderjarige vreemdelingen (en andere kwetsbare groepen)

3.3.1. Europese Pact Immigratie en Asiel

Van dit aspect wordt in de doelstellingen van het Pact geen expliciete melding gemaakt.

3.4. Economische migratie

3.4.1. Europese Pact Immigratie en Asiel

De relevante engagementen in het Pact voor dit onderdeel betreffen:

Engagement I(a) voeren van een arbeidsmigratiebeleid

De Europese Raad nodigt de Lidstaten en de Commissie uit om beleidsmaatregelen te implementeren op het gebied van arbeidsmigratie waarbij zo zowel acht wordt geslagen op het gemeenschapsrecht als de behoefte die bestaat op de arbeidsmarkt.

De Nederlandse regering staat een modern migratiebeleid voor ogen. Na enkele jaren van voorbereiding is op 9 september 2009 het wetsvoorstel Modern Migratiebeleid¹² naar de Tweede Kamer gestuurd. Na haar akkoord en vervolgens goedkeuring door de Eerste Kamer, treedt de wet in werking. Naar verwachting is dat begin januari 2011 het geval.

Het wetsvoorstel beoogt tot een ingrijpende wijziging te komen van het reeds bestaande toelatingssysteem. Deze wijzigingen zien vooral op het toelatingsbeleid ten aanzien van economische migratie (kennismigranten, reguliere arbeidsmigranten, studenten en wetenschappelijk onderzoekers). Het huidige toelatingssysteem is volgens het kabinet te complex voor snelle en doeltreffende toelating. Kern van het nieuwe beleid is een vereenvoudiging van de procedures en een grotere verantwoordelijkheid van de om overkomst van de migrant vragende partij (bijvoorbeeld een werkgever of onderwijsinstelling). Bij de toelatingsaanvragen van deze economische migranten is het de bedoeling dat minder gegevens behoeven te worden overgelegd.

---

¹¹ GDISC. Progress report on the GDISC Pilot Project on Particular Pressures.

¹² *Kamerstukken II*, 2008/09, 32 052 nr. 2 (Voorstel van wet)

Ook in Nederland is de arbeidsmarkt getroffen door de economische crisis. De crisis heeft echter niet geleid tot maatregelen op het terrein van het arbeidsmigratiebeleid. De huidige economische crisis lijkt op enkele vormen van economische migratie naar Nederland van invloed te zijn. Met name bij de aanvragen om toelating van nieuwe kennismigranten is sprake van duidelijk lagere aantallen dan in het voorgaande jaar.

Vooralsnog is er in Nederland echter geen aanleiding om de nationale wetgeving en het beleid inzake hooggekwalificeerde werknemers naar aanleiding van de crisis aan te passen. Wel zal deze wetgeving aangepast worden in verband met het tegengaan van misbruik.

Engagement I(b) de Europese Unie aantrekkelijker maken voor hooggekwalificeerde werknemers en de opvang van studenten en onderzoekers nog meer vergemakkelijken

Met het oog op het voeren van een arbeidsmigratiebeleid is in 2009 op verschillende wijzen getracht Nederland aantrekkelijker te maken voor hooggekwalificeerde werknemers.

Zo wordt ter implementatie van Richtlijn 2009/50 Blue Card op dit moment gewerkt aan een wijziging van nationale vreemdelingenwet- en regelgeving. Nadat de Vreemdelingenwet en het Vreemdelingenbesluit zijn gewijzigd zal de Vreemdelingencirculaire worden aangepast. Ook zal de Wet arbeid Vreemdelingen worden aangepast als gevolg van de implementatie van de Blue Card richtlijn. Het implementatietraject dient in juni 2011 te zijn afgerond.

Verder werd eind september 2009 het businesscentrum Holland Gateway op Schiphol geopend. In Holland Gateway werken het ministerie van Economische zaken (Netherlands Foreign Investment Agency, NFIA), het ministerie van Justitie, (IND), het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen UWV, de Kamers van Koophandel en de Schiphol Group samen aan de ontvangst voor buitenlandse bedrijven. Buitenlandse bedrijven worden onder andere geholpen met de afhandeling van allerlei procedures bij vestiging in Nederland. Zo worden deze bedrijven bijvoorbeeld bijgestaan bij de overkomst van kennismigranten. Als een bedrijf enkele weken vooraf verzoekt om voor werknemers een aanvraagprocedure te verzorgen, dan kan in samenwerking met de IND de aanvraag voor een verblijfsvergunning afgehandeld zijn als de werknemers Nederland inreizen.¹³

Om opvang van studenten en onderzoekers nog meer te vergemakkelijken is onder andere een regeling voor toelating voor hoogopgeleiden ontwikkeld. De regeling is gepubliceerd in december 2008 en is ingegaan op 1 januari 2009. Voor verdere details omtrent deze regeling wordt verwezen naar het Annual Policy Report 2008¹⁴ van het Nederlands nationaal contactpunt voor het EMN.

Zoals hierboven reeds werd opgemerkt heeft de economische crisis ook zijn weerslag gehad op de arbeidsmarkt. Vooralsnog is niet gebleken dat de economische crisis voor Nederland aanleiding heeft gevormd om de nationale wetgeving en het beleid inzake studenten en onderzoekers aan te passen.

Engagement I(c) de braindrain niet in de hand werken

Aan de Nederlandse inspanning in 2009 ten aanzien van dit engagement wordt aandacht geschonken bij engagement V(d) 'betere integratie van het migratie- en ontwikkelingsbeleid'. Dit wordt behandeld in paragraaf 3.12.1.

3.5. Gezinshereniging

3.5.1. Europese Pact Immigratie en Asiel

De relevante engagementen in het Pact voor dit onderdeel betreffen:

---

¹³ <http://www.hollandgateway.nl/>

¹⁴ *Annual Policy Report 2008*. EMN augustus 2009

Engagement I(d) gezinsimmigratie beter reguleren

Het kabinet heeft in haar brief van 2 oktober 2009¹⁵ maatregelen gepresenteerd op het gebied van gezinsmigratie en integratie. Het kabinet geeft met deze brief zijn integrale visie op de thema's huwelijksmigratie en integratie van huwelijkspartners in Nederland. Belangrijk uitgangspunt bij de keuze voor de maatregelen in deze brief is de omstandigheid dat volgens het kabinet een deel van de gezinsmigranten dat naar Nederland komt nog altijd niet in staat is aansluiting te vinden bij de Nederlandse samenleving. Om die aansluiting op alle fronten beter te laten verlopen zijn deze maatregelen gepresenteerd.

Het kabinet wil het toezicht op en de handhaving van de vreemdelingenwet intensiveren om fraude en misbruik rond huwelijksmigratie tegen te gaan. Het kabinet wijst in haar brief ook op initiatieven van de IND in het kader van onderkenning en aanpak van fraude en misbruik, waaronder de aanpak van schijnhuwelijken. Het is juist ook op dit onderdeel van het vreemdelingenbeleid dat het kabinet de komende jaren verder wil inzetten. Er komt een nieuw stelsel van reguliere migratie, voortgekomen uit het Programma modern migratiebeleid (ook al genoemd bij engagement I(a) arbeidsmigratie), dat tot doel heeft het restrictieve toelatingsbeleid samen te laten gaan met selectieve elementen. Eén en ander is uiteengezet in de Blauwdruk modern migratiebeleid¹⁶, die in juli 2008 aan de Tweede Kamer is aangeboden.

Na inwerkingtreding van de Wet Modern Migratiebeleid (naar verwachting begin 2011 (zie paragraaf 3.4.1.) is het de bedoeling dat de IND door een betere informatie-uitwisseling met andere overheidsinstanties een strengere controle uitvoert op openbare orde-aspecten en een eventueel beroep op de bijstand. Het kabinet wil in Europees verband bepleiten om het onmogelijk te maken dat iemand nogmaals een partner uit het buitenland haalt na een relevante strafrechtelijke veroordeling.

Het kabinet heeft verder in haar brief de volgende beleidsvoornemens uiteengezet.

Verhogen inburgerings- en opleidingseis

Sinds 15 maart 2006 moeten in het kader van de Wet inburgering buitenland bepaalde categorieën migranten al in het land van herkomst een basisexamen inburgering afleggen.

Het kabinet gaat het niveau van de Toets gesproken Nederlands in dit basisexamen verhogen. Ook wordt een schriftelijke toets toegevoegd aan het examen. Daarnaast zal het kabinet onderzoeken of van gezinsmigranten een aanvullende opleidingsinspanning kan worden gevraagd na komst naar Nederland. Ook zal het kabinet zich in Europees verband inzetten om te zorgen dat iemand die een partner naar Nederland laat komen, ten minste eerst zelf aan de inburgeringsplicht moet hebben voldaan. Het kabinet onderzoekt of de partner in Nederland verantwoordelijk gesteld kan worden voor het hele inburgerings/scholingstraject van de buitenlandse partner.

Versterken emancipatie en tegengaan van huwelijksdwang, neef-nicht huwelijken en polygamie

Om ongewenste aspecten van huwelijksmigratie te bestrijden wil het kabinet o.a. de volgende maatregelen treffen:

- een verbod op neef/nichthuwelijken;
- verhoging van de minimumleeftijd voor erkenning van in het buitenland gesloten huwelijken van 15 naar 18 jaar;
- niet langer erkennen in Nederland van in het buitenland gesloten polygame huwelijken;
- het stellen van de eis van een zelfstandige woonruimte van degene die een huwelijkspartner uit het buitenland laat overkomen;

In de brief geeft het kabinet ook aan dat Nederland zich, vooruitlopend op de nieuwe voorstellen over gezinsmigratie van de Europese Commissie in 2010, in zal zetten om samen met andere lidstaten en de Europese Commissie te komen tot afspraken over onder andere het tegengaan en opsporen van

¹⁵ Kamerstukken II 2009/10, 32 175, nr. 1 (Brief)

¹⁶ Kamerstukken II 2007/08, 30 573, nr. 10.

schijnhuwelijken en schijnrelaties, het tegengaan van gedwongen huwelijken en polygamie en de verblijfsrechtelijke gevolgen hiervan, het voorkomen van oneigenlijk gebruik van gemeenschapsrecht en de aanpak van partners die zich schuldig hebben gemaakt aan huiselijk geweld of andere vormen van relationeel geweld.

Naast bovengenoemde maatregelen heeft de Staatssecretaris van Justitie op 3 april 2009, naar aanleiding van de hoge instroom van nareizende pleegkinderen van Somalische herkomst, aan de Tweede Kamer aangekondigd een aantal maatregelen te treffen om te borgen dat uitsluitend pleegkinderen die reeds in het land van herkomst tot het gezin van de gestelde pleegouder(s) behoorden, voor nareis in aanmerking kunnen komen. De maatregelen zijn op 24 juli 2009 gepubliceerd in de Staatscourant.¹⁷ Het betreft de volgende maatregelen:

- Als het pleegkind niet is genoemd in de asielgehoren van de gestelde pleegouder(s), dan wordt niet aannemelijk geacht dat het pleegkind feitelijk heeft behoord tot diens gezin.
- Er wordt een zwaardere bewijslast bij aanvrager en gestelde pleegouders(s) gelegd om aan te tonen dat zij feitelijk tot elkaars gezin hebben gehoord.
- Voor pleegkinderen geldt voorts dat de gezinsband als verbroken wordt beschouwd, als deze kinderen na vertrek van de gestelde pleegouder(s) zijn opgenomen in een ander gezin.

3.6. Overige legale migratie

3.6.1. Europese Pact Immigratie en Asiel

De relevante engagementen in het Pact voor dit onderdeel betreffen:

Engagement I(f) meer informatie verstrekken over de mogelijkheden en voorwaarden voor legale migratie

Zoals ook reeds is opgemerkt in paragraaf 3.4.1 is op 28 september 2009 het businesscentrum Holland Gateway in het World Trade Centrum op Schiphol geopend. Holland Gateway is een businesscentrum dat tot doel heeft om buitenlandse ondernemingen en kennismigranten welkom te heten in Nederland. Holland Gateway past in het beleid van het kabinet om Nederland aantrekkelijker te maken voor hoogwaardige kennismigranten.

Op 23 juni 2009 is de Klantdienstwijzer¹⁸ officieel in gebruik genomen door de IND. Met deze Klantdienstwijzer beoogt de IND haar dienstverlening te verbeteren. Op de Klantdienstwijzer is informatie vinden over verblijf in Nederland en over verblijfsvergunningen. De verbetering bestaat eruit dat de informatie meer dan voorheen op de specifieke situatie van de aanvrager is toegespitst. Zo weet de aanvrager precies wat in zijn of haar geval moet gebeuren om een aanvraag bij de IND in te dienen. Ook kan de aanvrager via de Klantdienstwijzer een aanvraagset op maat aanmaken (een aanvraagformulier en relevante bijlagen) waarin alleen die gegevens ingevuld hoeven te worden die in zijn of haar geval nodig zijn.

3.7. Integratie

3.7.1. Europese Pact Immigratie en Asiel

De relevante engagementen in het Pact voor dit onderdeel betreffen:

---

¹⁷ Besluit van de minister van Justitie van 24 juli 2009, nr. 2009/18, houdende wijziging van de Vreemdelingen-circulaire 2000, *Stcrt.* nr.12691

¹⁸ <http://www.indklantdienstwijzer.nl/> (geraadpleegd op 16 november 2009)

Engagement I(g) harmonieuze integratie bevorderen overeenkomstig de gemeenschappelijke beginselen

Het onderwerp integratie krijgt veel aandacht in Nederland. Op 17 november 2009 is de Integratiebrief¹⁹ naar de Tweede Kamer gezonden. In de brief schetst het kabinet het kader waarbinnen inmiddels maatregelen zijn genomen en dat sturend is voor nieuw beleid in de nabije toekomst. Integratie vraagt volgens het kabinet om een keuze voor Nederland door de vreemdeling. Dat betekent beginnen met inburgering, meedoen, kansen pakken die er liggen en liefst ook zelf kansen creëren, aldus het kabinet. Op de volgende beleidsterreinen wordt invulling gegeven aan het engagement 'harmonieuze integratie bevorderen overeenkomstig de gemeenschappelijke beginselen'.

Inburgering

Op 1 januari 2009 is de eerste wet tot verbetering en vereenvoudiging van de Wet Inburgering inwerking getreden.²⁰

De aanloopproblemen van de nieuwe wet Inburgering zijn aangepakt door middel van aanpassing van de wet, meer tijd voor gemeenten en aanbieders en verbetering van de registratiemogelijkheden. Ondanks deze aanpak loopt het aantal voorzieningen echter achter op de prognose. Hiervoor zijn ook in 2009 aanvullende maatregelen ingesteld waaronder extra middelen, meer effectieve werkwijzen voor het benaderen van vrijwillige inburgeraars en campagne.²¹

Onderwijs

Voor verbetering van de achterstanden van migranten en hun kinderen worden op het gebied van onderwijs in 2009 een aantal maatregelen getroffen. Zo is er onder andere sprake van ondersteuning van taalvaardigheid door middel van voor- en vroegschoolse educatie. Ook is er een versterkte inzet op het bestrijden van schooluitval onder andere door middel van het programma : "Aanval op de uitval"²²

Arbeidsmarkt

Het arbeidsmarktbeleid kent in principe geen specifiek op migranten gericht beleid. Met het algemene beleid worden ook migranten en hun kinderen geholpen. Daarnaast zijn maatregelen²³ opgezet voor het actief bestrijden van discriminatie²⁴, hulp bij het zoeken naar werk en het ontwikkelen van vaardigheden, stimulering van het diversiteitsbeleid en is er onderzoek gedaan naar de effectiviteit van reïntegratietrajecten voor allochtonen.²⁵

Om de gevolgen van de economische crisis te verminderen is in het voorjaar van 2009 het actieplan Jeugdwerkloosheid opgesteld.²⁶ Hierbij krijgt de hoge werkloosheid onder migrantenjongeren bijzondere aandacht.

Integratiebeleid voor specifieke groepen

Het beleid voor integratie en inburgering kent over het algemeen een generieke benadering. Alleen wanneer er sprake is van bijzondere omstandigheden of situaties is aanvullend beleid zinvol.

Voor Antilliaans-²⁷ en Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren is volgens het kabinet aanvullend beleid nodig.²⁸ Het kabinet heeft het afgelopen jaar twee brieven naar de Tweede kamer gestuurd over de aanpak van deze groepen.

---

¹⁹ Kamerstukken II 2009/10, 31 268 nr. 25 (Brief met bijlagen)

²⁰ Kamerstukken II 2008/09, 31 143, nr. 38 (Brief)

²¹ Kamerstukken II 2008/09, 31 143 nr. 38 en 67

²² Kamerstukken II 2008/09, 26 695, nr. 61 (Brief met bijlagen)

²³ Kamerstukken II 2006/07, 29 544, nr. 99 (Brief met bijlage)

²⁴ Kamerstukken II 2007/08, 29 544, nr. 149 (Brief)

²⁵ Kamerstukken II 2008/09, 28 719, nr. 60 (Brief met bijlagen)

²⁶ Kamerstukken II 2008/09, 29 544, nr. 189 (Brief met bijlagen)

²⁷ Kamerstukken II 2009/10, 26 283 nr. 52 (Brief met bijlagen)

²⁸ Kamerstukken II 2008/09, 31 268 nr. 13 (Brief met bijlage)

Naar de situatie van migranten uit Midden- en Oost-Europese landen (de zogenaamde MOE-landers²⁹) is onderzoek gedaan.³⁰ Gezien de verwachting dat een aanzienlijk deel van de arbeidsmigranten uit Midden- en Oost Europa voor langere tijd in Nederland zal verblijven, vindt het kabinet het van belang actief in te zetten op hun inburgering. EU-burgers kan echter geen inburgeringsverplichting worden opgelegd. Een standpuntbepaling over de situatie van migranten uit Midden- en Oost-Europese landen is bij brief van de minister van Wonen, Wijken en Integratie van 23 november 2009 naar de Tweede Kamer verstuurd.³¹ In deze brief gaat de minister in op de belangrijkste onderzoeksresultaten en staat vooral stil bij die uitkomsten die van belang zijn voor de onderwerpen die het beleid ten aanzien van integratie en huisvesting van MOE-landers betreffen.

‘Taalvaardigheid is een belangrijk onderdeel in het welslagen van de open Europese samenleving’, aldus de minister in zijn brief en hier wordt dan ook aandacht voor gevraagd, onder meer bij de Europese Commissie. Dit onderwerp zal zo blijkt uit de brief naar voren worden gebracht tijdens de eerstvolgende EU-bijeenkomst van de Integratieministers in april 2010 in Spanje.

Burgerschap

Aan het bereiken van de doelstellingen bij actief burgerschap wordt bijgedragen door de oprichting van het Huis voor de Democratie en Rechtsstaat, dat zich richt op alle burgers van Nederland.³² Doel van het Huis is, kort gezegd, het overdragen van kennis over de democratische rechtsstaat, het vergroten van burgerschapscompetenties en democratisch burgerschap. Kennis van en draagvlak voor democratie en rechtsstaat bij burgers in onze samenleving vindt het kabinet van fundamenteel belang voor de toekomst van Nederland. De voorbereidingen zijn erop gericht het Huis in het eerste kwartaal van 2010 op te richten.

Engagement I(h) bevorderen van de uitwisseling van informatie over goede praktijken inzake opvang en integratie

Voor verbetering van de samenhang tussen de activiteiten van de Rijksoverheid en gemeenten op het gebied van integratie is de gemeenschappelijke integratieagenda “Datgene wat ons bindt”³³ opgesteld. Als onderdeel van deze agenda zijn en worden bijeenkomsten georganiseerd aan de hand van verschillende integratiethema’s zoals inburgering, onderwijs, werk, wonen, sociale integratie, actief burgerschap, emancipatie/participatie van migranten vrouwen, veiligheid en gezondheid.

Nederland heeft in 2009 een tiental delegaties ontvangen uit verschillende EU-lidstaten ten behoeve van een uitwisseling van gedachten over “good practices”.

In het kader van inburgering vindt er naast intensieve samenwerking tussen Rijksoverheid en gemeenten ook regelmatig overleg plaats met de Vlaamse overheid.

Vanuit het ministerie voor Wonen, Wijken en Integratie wordt het kenniscentrum Forum gefinancierd. Ook in 2009 was dat het geval. FORUM is een onafhankelijk kennisinstituut op het terrein van multiculturele vraagstukken vanuit het perspectief van de democratische rechtsstaat, sociale cohesie en gedeeld burgerschap. FORUM heeft als doel kennis te vergaren op het brede terrein van integratie, deze beschikbaar te stellen en om te zetten in praktisch toepasbare methoden en producten.³⁴ Zo verscheen ook in 2009 de *Forum Monitor* waarin onder andere verslag wordt gedaan van de arbeidsmarktsituatie van migranten.

---

²⁹ Onder MOE-landers wordt in dit verband verstaan: personen met de nationaliteit van de 8 Midden- en Oost Europese landen die in mei 2004 zijn toegetreden tot de Europese Unie (Polen, Hongarije, Tsjechië, Slowakije, Slovenië, Letland, Litouwen en Estland) en Bulgarije en Roemenië.

³⁰ A. Weltevrede, J. de Boom, S. Rezai, L. Zuiderwijk, G. Engbersen (2009) Arbeidsmigranten uit Midden- en Oost-Europa; een profielschets van recente arbeidsmigranten uit de MOE-landen. Rotterdam: Risbo. J. de Boom, A. Weltevrede, S. Rezai, G. Engbersen (2008) Oost-Europeanen in Nederland; een verkenning van de maatschappelijke positie van migranten uit Oost-Europa en voormalig Joegoslavië. Rotterdam: Risbo.

³¹ *Kamerstukken II* 2009/10, 29 407, nr. 103 (Brief)

³² *Kamerstukken II* 2008/09, 31 475, nr. A6 (Brief met bijlagen)

³³ *Kamerstukken II* 2007/08, 31 268, nr. 8 (Brief met bijlage)

³⁴ Forum. Op 24 november 2009 ontleend aan www.forum.nl

3.8. Staatsburgerschap en naturalisatie

3.8.1. Europese Pact Immigratie en Asiel

Van dit aspect wordt in de doelstellingen van het Pact geen expliciete melding gemaakt. Daarom wordt op deze plaats hierover geen informatie geleverd.

3.9. Illegale immigratie

3.9.1. Europese Pact Immigratie en Asiel

De relevante engagementen in het Pact voor dit onderdeel betreffen:

Engagement II(a) alleen individuele gevallen regulariseren

Bij brief van 18 november 2009³⁵ heeft de Staatssecretaris van Justitie de Tweede Kamer een update gegeven over de stand van zaken met betrekking tot de uitvoering van de “Regeling afwikkeling nalatenschap oude Vreemdelingenwet”. Met deze regeling werd onder voorwaarden een verblijfsvergunning verstrekt aan (voormalige) asielzoekers die vóór invoering van de huidige Vreemdelingenwet (1 april 2001) een aanvraag hadden ingediend en nog geen rechtmatig verblijf genoten.

Standaard beleid is dat slechts in individuele gevallen wordt overgegaan tot regularisatie. Ook de “Regeling afwikkeling nalatenschap oude Vreemdelingenwet” kende een individuele toets. In het Annual Policy Report 2007 is uitgebreid ingegaan op deze regeling.

De vraag of het regularisatiebeleid in Nederland is gewijzigd als gevolg van de economische crisis kan ontkennend worden beantwoord.

Engagement II(g) streng aanpakken van diegenen die illegale vreemdelingen uitbuiten, door middel van afschrikkende sancties

In 2009 zijn er geen beleidswijzigingen of -initiatieven geweest op dit terrein.

Nederland kent een vraaggestuurd arbeidsmigratiebeleid. Op grond van de Wet arbeid vreemdelingen (Wav) is het een werkgever verboden een vreemdeling (derdelander) in Nederland arbeid te laten verrichten zonder tewerkstellingsvergunning (twv).³⁶ In Nederland geldt een overgangsregime voor het vrij werknemersverkeer voor Roemenen en Bulgaren. Voor werknemers uit deze lidstaten is nog een twv noodzakelijk. Voor kennismigranten is geen twv vereist, zij vallen niet onder de Wav, maar onder de per 1 oktober 2004 ingevoerde Kennismigranten-regeling.

Vanaf 1 januari 2005 wordt de Wav bestuursrechtelijk gehandhaafd (voor die datum gold het strafrecht).³⁷ Een werkgever die een vreemdeling tewerkstelt zonder twv krijgt een boete van € 8000 per illegale vreemdeling (particulieren € 4000).

De Wav wordt gehandhaafd door de Arbeidsinspectie (AI). Daartoe verricht de AI jaarlijks met circa 200 inspecteurs ongeveer 10.000 inspecties. Deze inspecties gebeuren op basis van een risico-analyse en met name in risico-sectoren. Het percentage gecontroleerde bedrijven waarbij overtredingen worden geconstateerd neemt daarbij sinds enkele jaren aanzienlijk af, van 23% in 2006 naar 16% in 2008.³⁸ Deze daling wordt vooral toegeschreven aan de introductie van de bestuurlijke boete, de beëindiging van een

---

³⁵ *Kamerstukken II* 2009/10, 31 018 nr. 54 (Brief)

³⁶ De belangrijkste weigeringsgrond voor een twv is de beschikbaarheid van voldoende prioriteitgenietend aanbod, dus arbeidsaanbod uit Nederland of uit andere EU/EER-landen.

³⁷ Wet van 2 december 2004 tot wijziging van de Wet arbeid vreemdelingen in verband met invoering van bestuursrechtelijke handhaving (Wet bestuurlijke boete arbeid vreemdelingen).

³⁸ Arbeidsinspectie. Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Jaarverslag Arbeidsinspectie 2008. *Veilig, gezond en legaal aan het werk.*

overgangsregime van het werknemersverkeer in mei 2007 voor werknemers uit lidstaten die in 2004 zijn toegetreden tot de EU en een verhoogde inspectiedruk.

Naast repressieve handhaving geeft de Nederlandse overheid werkgevers voorlichting, zodat ze niet onbedoeld de regelgeving overtreden. Indien illegale tewerkstelling samengaat met arbeidsgerelateerde uitbuiting, worden zaken overgedragen aan het OM.

3.10. Maatregelen tegen mensenhandel

3.10.1. Europese Pact Immigratie en Asiel

De relevante engagementen in het Pact voor dit onderdeel betreffen:

Engagement II(e) samenwerking met de landen van herkomst en doorreis, in het bijzonder om mensenhandel te bestrijden en de bedreigde bevolkingsgroepen beter te informeren

Sinds 2000 heeft Nederland een Nationaal Rapporteur Mensenhandel³⁹. Uit de *Zevende Rapportage Nationaal Rapporteur Mensenhandel*⁴⁰ is gebleken dat in 2008 in Nederland in totaal 215 strafzaken mensenhandel bij het OM stonden geregistreerd. Dat betreft echter ook zaken uit voorgaande jaren. Niet is af te leiden hoeveel handelaren in 2008 zijn gearresteerd. Dit heeft ook te maken met het feit dat de cijfers zien op 'zaken' en niet op 'personen'. Bovendien is sprake van een beperkte beschikbaarheid van de cijfers van het jaar 2008. Het aantal veroordelingen (in eerste aanleg) voor mensenhandel ligt in 2008 op 79.

Voor wat betreft de samenwerking met landen van herkomst kan het volgende worden gemeld. In juli 2009 is een bilateraal project ter versterking van opsporing en vervolging in Nigeria van start gegaan. De leiding van het Nigeriaanse agentschap voor de bestrijding van mensenhandel (NAPTIP) bezocht Nederland in de week van 13 juli 2009 om het samenwerkingsproject te starten. Het project voorziet in een reeks intensieve trainingen zowel voor NAPTIP-personeel als voor het personeel van een aantal andere betrokken Nigeriaanse instanties. Een Nederlandse delegatie onder leiding van het Expertisecentrum Mensenhandel Mensensmokkel heeft in oktober 2009 een studiebezoek gebracht aan Nigeria. Aansluitend heeft een NAPTIP delegatie van 15 tot 28 november een study visit gebracht aan Nederland. Vanaf januari 2010 zullen intensieve trainingen in Nigeria worden verzorgd. Gelet op de overeenkomsten tussen het Britse en het Nigeriaanse rechtssysteem wordt bij sommige onderdelen van het project ook de Britse Public Prosecution Service betrokken.⁴¹

3.11. Terugkeer

3.11.1. Europese Pact Immigratie en Asiel

De relevante engagementen in het Pact voor dit onderdeel betreffen:

Engagement II(b) op communautair of bilateraal niveau overnameovereenkomsten sluiten

Nederland sluit behalve in EU- verband ook in Benelux-verband terug- en overnameovereenkomsten. Indien dit laatste het geval is, wordt gelijktijdig met de overeenkomst een uitvoeringsprotocol gesloten dat hiermee een onlosmakelijk geheel vormt. In geval er op Europees niveau een terug- en

---

³⁹ De taak van de Nationaal Rapporteur Mensenhandel is te rapporteren over de aard en omvang van mensenhandel in Nederland en over de effecten van het beleid op dit terrein. De rapportages bevatten informatie over relevante wet- en regelgeving, preventie, opsporing en vervolging van mensenhandelaren en hulpverlening aan slachtoffers. Tevens worden daarin aanbevelingen gedaan ter verbetering van de aanpak van mensenhandel. (Op 10 november 2009 ontleend aan www.bnrm.nl)

⁴⁰ Bureau Nationaal Rapporteur Mensenhandel (2009). *Zevende Rapportage Nationaal Rapporteur Mensenhandel*. Op 10 november 2009 ontleend aan www.bnrm.nl

⁴¹ Task Force Aanpak Mensenhandel Voortgangsrapportage Stand van zaken september 2009

overnameovereenkomst is gesloten, wordt vervolgens in Benelux-verband onderhandeld over een uitvoeringsprotocol. Uitvoeringsprotocollen werden afgesloten met Albanië en Rusland. Onderhandelingen zijn gaande dan wel worden gestart met Bosnië-Herzegovina, Macedonië, Moldavië, Montenegro, Oekraïne, Pakistan, Servië en Sri Lanka. Voor Hong Kong en Macau werd geen uitvoeringsprotocol afgesloten.⁴²

Op 3 juni 2009 heeft te Brussel de ondertekening plaatsgevonden van de Overeenkomst tussen de Benelux-Staten en de Republiek Armenië betreffende de overname van onregelmatig verblijvende personen. Een gelijksoortig verdrag is laatstelijk gesloten met Macedonië (30 mei 2006) en met Bosnië-Herzegovina (19 juli 2006). Voor deze laatste twee landen bestaat inmiddels ook een EU-overeenkomst⁴³

Engagement II(f) de vrijwillige terugkeer stimuleren door middel van het verlenen van hulp, en elkaar hierover informeren

In het EMN rapport *Gefaciliteerde terugkeer- en herintegratieprogramma's in Nederland* van oktober 2009 wordt uitvoerig ingegaan op dit engagement.⁴⁴

Zo wordt in het rapport melding gemaakt van het feit dat 'naast de al langer bestaande terugkeervoorzieningen als *Return and Emigration of Aliens from the Netherlands (REAN-regeling)* en de Remigratiewet, die beide voorzien in een vergoeding voor de reis-en transportkosten en de uitkering van een geldbedrag, programma's en projecten tot stand zijn gekomen die aanvullende hulp kunnen bieden aan terugkeerders. Deze projecten zien vaak toe op specifieke doelgroepen, zoals alleenstaande minderjarige vreemdelingen (AMV's), slachtoffers van mensenhandel of mensen met gezondheidsproblemen. Het inzicht is ontstaan dat deze groepen (eventueel naast een geldbedrag) vaak andere hulp bij terugkeer nodig hebben zoals scholing, opvang of hulp bij het vinden van onderdak en werk. Een voorbeeld van een dergelijk terugkeerproject is het IOM-project *Return Initiative Irregular Migrants (RIIM)*, voortgezet in 2009 in het project Assisted Voluntary Return-Native Counsellors (AVR-NC) waarin door het werken met native counsellors moeilijke doelgroepen als illegalen, daklozen en/of verslaafden worden bereikt. In Nederland zijn veel overheids- en maatschappelijke organisaties actief in het faciliteren van terugkeer

In het bovengenoemde EMN rapport wordt verder melding gemaakt van de oprichting van het Platform voor Duurzame Terugkeer. Dit Platform waarin tien organisaties een gezamenlijk frontoffice willen oprichten dat kan doorverwijzen naar de organisatie die het beste hulp kan bieden en dat terugkeertrajecten beter op elkaar kan afstemmen, is opgericht om meer eenheid te krijgen in de verschillende terugkeerinitiatieven. De staatssecretaris van Justitie heeft in een algemeen overleg op 2 april 2009⁴⁵ de Kamer geïnformeerd dat zij bestudeert op welke wijze de projecten van het Platform Duurzame Terugkeer kunnen worden ondersteund.

Om te stimuleren dat toegelaten migranten een duidelijke keuze maken voor een toekomst voor henzelf en hun kinderen in Nederland en daar ook in investeren heeft het kabinet overigens plannen de hierboven genoemde Remigratiewet in te perken.⁴⁶

---

⁴² *Gefaciliteerde terugkeer- en herintegratieprogramma's in Nederland*. EMN oktober 2009.

⁴³ http://www.minbuza.nl/nl/Onderwerpen/Verdragen/Actueel/Nieuwsberichten_2009/ (geraadpleegd op 10 november 2009)

⁴⁴ *Gefaciliteerde terugkeer- en herintegratieprogramma's in Nederland*. EMN oktober 2009

⁴⁵ *Kamerstukken II* 2008/09, 19 637, nr. 1266.

⁴⁶ *Kamerstukken II* 2009/10, 31 268 nr. 25 (Brief met bijlagen)

3.12. Externe betrekkingen / algehele aanpak

3.12.1. Europese Pact Immigratie en Asiel

De relevante engagementen in het Pact voor dit onderdeel betreffen:

Engagement V(a) sluiten van communautaire of bilaterale overeenkomsten met de landen van herkomst en doorreis, die bepalingen bevatten zowel over legale migratie en illegale immigratie als over ontwikkeling

Op het gebied van dit engagement zijn geen feitelijke activiteiten te melden.

Engagement V(b) bieden van mogelijkheden van legale immigratie aan de onderdanen van de partnerlanden ten oosten en ten zuiden van Europa

Met betrekking tot dit engagement kan worden opgemerkt dat voor onderdanen van partnerlanden ten oosten en ten zuiden van Europa op dit moment geen afzonderlijke mogelijkheden van legale immigratie worden geboden. Uiteraard kunnen zij wel gebruik maken van de algemene mogelijkheden om legaal naar Nederland te migreren.

Engagement V(c) samenwerking met de landen van herkomst en doorreis teneinde illegale immigratie te ontmoedigen of te bestrijden

Voor dit engagement wordt verwezen naar paragraaf 3.1.1. meer in het bijzonder het engagement III(f) 'intensiveren van de samenwerking met de landen van herkomst en doorreis om de controle aan de buitengrenzen te verscherpen'.

Engagement V(d) betere integratie van het migratie- en het ontwikkelingsbeleid

Op 4 juli 2008 heeft het kabinet de notitie *Internationale migratie en ontwikkeling* aangeboden aan de Tweede Kamer.⁴⁷

In deze beleidsnotitie is onder andere een pilot circulaire migratie aangekondigd. Inmiddels is bij brief van de minister van Buitenlandse Zaken van 20 november 2009⁴⁸ melding gemaakt van de voortgang van deze pilot.

Voor de pilot komt een kleine groep middelbaar geschoolde arbeidsmigranten uit Indonesië en Zuid-Afrika (uit elk land maximaal 80 personen) maximaal twee jaar in Nederland werken en leren ('learning on the job'). De migranten zullen reguliere arbeid gaan verrichten in beroepen waarvoor op dit moment tekorten bestaan op de Nederlandse arbeidsmarkt.

Terugkeer is volgens het kabinet essentieel voor het succes van de pilot. Centraal in de aanpak van terugkeer en reïntegratie staat het ontwikkelen van nieuwe competenties en vaardigheden die circulaire migranten in het land van herkomst niet kunnen leren en die zij bij terugkomst te gelde kunnen maken. Daarnaast is er ondersteuning in het thuisland in de vorm van een breed en werkbaar economisch en sociaal netwerk, in combinatie met investeringsmogelijkheden, training en reïntegratieondersteuning (arbeidsbemiddeling of ondersteuning bij het opzetten van een eigen bedrijf).

Met de in Nederland opgedane werkervaring kunnen de migranten na terugkeer hun professionele positie verbeteren of een eigen bedrijf opstarten en zo bijdragen aan duurzame ontwikkeling van hun land van herkomst. De potentie op lange termijn zit in armoedebestrijding door capaciteitsopbouw en het tegengaan van brain drain.

In notitie *Internationale migratie en ontwikkeling* wordt ook vermeld dat Nederland sinds 2004 organisaties steunt die projecten uitvoeren op het terrein van het tijdelijk uitzenden van migranten in Nederland naar het ontwikkelingsland waar zij oorspronkelijk vandaan komen, door middel van het

⁴⁷ *Kamerstukken II 2007/08*, 30 573, nr. 11 (Brief)

⁴⁸ *Kamerstukken II 2009/10*, 30 573, nr. 52 (Brief)

verstrekken van subsidies. Een voorbeeld van een project dat al enige tijd loopt is het MIDA Ghana Health Project . Dit Project maakt het mogelijk voor Ghanezen in Nederland en andere EU-landen, werkzaam in de gezondheidssector, om hun vaardigheden, kennis en andere vormen van kapitaal over te dragen aan de Ghanese gezondheidssector via tijdelijke terugkeerprogramma's. Daarnaast krijgen Ghanezen de mogelijkheid om trainingstrajecten in Nederland te volgen.

Het kabinet ziet het bevorderen van circulaire migratie als een instrument om vorm te geven aan het versterken van de positieve bijdrage van migranten en migratie aan ontwikkeling. Daarnaast is het een middel om de migratiesamenwerking met andere landen te verbreden. Door middel van de twee vormen van circulaire migratie, tijdelijke arbeidsmigratie naar Nederland en tijdelijke uitzending vanuit Nederland naar het land van herkomst, kan brain gain worden bevorderd.

Engagement V(e) propageren van maatregelen van gezamenlijke ontwikkeling, steun verlenen aan instrumenten die overmaking van het spaargeld van migranten bevorderen

Een voorbeeld van steun verlenen aan instrumenten die overmaking van het spaargeld van migranten bevorderen is de introductie van de website www.geldnaarhuis.nl. Op deze website van de stichting IntEnt kunnen migranten vergelijken bij welke financiële instelling ze het beste uit zijn wanneer ze geld willen overmaken naar hun thuisland. Deze website heeft als doel transparantie te bieden in de kosten en mogelijkheden voor particuliere geldovermakingen naar het buitenland, remittances. Aan de zes landen waarover de site al gegevens verstrekke, zijn er in 2009 28 toegevoegd, waaronder Afghanistan, Irak, Roemenië, Kaap Verdië en China. Daarmee richt de site zich nu op het overgrote deel van de migranten in Nederland. De website wordt ondersteund door het ministerie van Buitenlandse zaken. Meer transparantie betekent dat er meer concurrentie kan ontstaan waardoor de kosten omlaag zouden kunnen gaan en er dus meer geld aankomt op de plaats van bestemming.⁴⁹

---

⁴⁹ http://www.geldnaarhuis.nl/pages/page_nieuwsbericht.aspx (geraadpleegd op 16 november 2009)

Bibliografie

- Arbeidsinspectie. Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Jaarverslag Arbeidsinspectie 2008. *Veilig, gezond en legaal aan het werk.*
- de Boom, J. (e.a.) (2008) *Oost-Europeanen in Nederland; een verkenning van de maatschappelijke positie van migranten uit Oost-Europa en voormalig Joegoslavië.* Rotterdam: Risbo.
- Bureau Nationaal Rapporteur Mensenhandel (2009). *Zevende Rapportage Nationaal Rapporteur Mensenhandel.* Op 10 november 2009 ontleend aan www.bnrm.nl
- EMN Nederlands nationaal contactpunt (augustus 2009) *Annual Policy Report 2008.*
- EMN Nederlands nationaal contactpunt (oktober 2009) *Gefaciliteerde terugkeer- en herintegratieprogramma's in Nederland*
- IND (2009) *Klantdienstwijzer.* Op 16 november 2009 ontleend aan <http://www.indklantdienstwijzer.nl/>
- Ministerie van Buitenlandse Zaken. *Verdragen.* Op 10 mei 2009 ontleend aan http://www.minbuza.nl/nl/Onderwerpen/Verdragen/Actueel/Nieuwsberichten_2009
- Openbaar Ministerie (2009) Task Force Aanpak Mensenhandel. *Voortgangsrapportage stand van zaken september 2009.* Op 10 november 2009 ontleend aan http://www.om.nl/publish/pages/103119/rapport_mensenhandel.pdf
- Weltevrede, A (e.a.) (2009) *Arbeidsmigranten uit Midden- en Oost-Europa; een profielschets van recente arbeidsmigranten uit de MOE-landen.* Rotterdam: Risbo.

Kamerstukken Eerste en Tweede kamer

- *Kamerstukken II* 2005/06, 30 315, nrs. 1-2
- *Kamerstukken II* 2006/07, 29 544, nr. 99 (Brief)
- *Kamerstukken II* 2007/08, 29 544, nr. 149 (Brief)
- *Kamerstukken II* 2007/08, 30 573, nr. 11 (Brief)
- *Kamerstukken II* 2007/08, 31 268, nr. 8 (Brief met bijlage)
- *Kamerstukken II* 2008/09, 19 637, nr. 1266.
- *Kamerstukken II* 2008/09, 26 695, nr. 61 (Brief met bijlagen)
- *Kamerstukken II* 2008/09, 28 719, nr. 60 (Brief met bijlagen)
- *Kamerstukken II* 2008/09, 29 544, nr. 149 en 189 (Brief met bijlagen)
- *Kamerstukken II* 2008/09, 30 315, nr. 8 (Brief met bijlagen)
- *Kamerstukken II* 2008/09, 31 143, nr. 38 (Brief)
- *Kamerstukken II* 2008/09, 31 143, nr. 67
- *Kamerstukken II* 2008/09, 31 268, nr. 13 (Brief met bijlage)
- *Kamerstukken II* 2008/09, 31 475, nr. A6 (brief met bijlagen)
- *Kamerstukken II* 2008/09, 32 052, nr. 2 (Voorstel van wet)
- *Kamerstukken II* 2009/10, 26 283, nr. 52 (Brief met bijlagen)
- *Kamerstukken II* 2009/10, 29 407, nr. 103 (Brief)
- *Kamerstukken II* 2009/10, 30 573, nr. 52 (Brief)
- *Kamerstukken II* 2009/10, 31 018, nr. 54 (Brief)
- *Kamerstukken II* 2009/10, 31 268, nr. 25 (Brief met bijlagen)
- *Kamerstukken II* 2009/10, 32 175, nr. 1 (Brief)

Staatscourant

- Besluit van de minister van Justitie van 24 juli 2009, nr. 2009/18, houdende wijziging van de Vreemdelingen-circulaire 2000, *Stcrt.* nr. 12691
- Implementatie richtlijn 2001/40/EG betreffende de onderlinge erkenning van verwijderingsbesluiten, *Stcrt.* 25 oktober 2002, nr. 206 p. 10

